BİR ÇADIRIN BANA VERDİĞİ İLK DERS

İtalyanca'dan Çeviren : Alp DENİZAŞAN

Yaşamın ilk anıları 'görsel' anılardır. Yaşam anında sessiz bir film oluşturur. Hepimizin belleğinin ilk ya da ilklerinin arasında bir imge vardır. Bu imge de kesinlikle dilsel bir işarettir. O halde dilsel işarette bir şeyi iletir ve ifadeler.

Napoli lehçesi kulağına yabancı gelecek ama, sana bir örnek Gennariello; yaşamımın ilk imgesi beyaz saydam kurulu bir çadırdır. Sanırım kımıltısız, tek pencereli; karanlık ve hüzünlü bir sokağa uzanan. Beni bunaltıp ürkütüyor o çadır. İnsanı tehdit eden, hoşa gitmeyen bir şey gibi değil; kozmik bir şey gibi —o çadırın içi doğduğum evin gövdesini alıp onunla özdeşleşiyordu. Bologna'da bir burjuva eviydi bu. Oysa çadırla yarışan imgeler arasında öncelikle beliren, büyükannemin ağır mobilyalarla döşeli yatak odası ve yolda üzerine binip gitmek istediğim bir araba idi -çadırınkinden daha az acı doluydu bu imgeler. Bununla birlikte onların varlığında kozmik bir şeylerin yoğunlaştığı yerde, doğduğum küçük- burjuva dünyasının ruhu da içeriliyordu. Ama varlıklar ve nesneler silinemez bir düşün imgeleri olarak anılarımda sabit kalmışlar. Yuvarlanıp toparlanan tüm bir dünyanın anılarının sadece bir an içinde o imgelerle çağrıştırılması. O nesneler ve varlıklar anlatılmış bir evrenin, benim dışarı çıkarıp yorumladığım içerenleridir ve aynı zamanda da bu içerenler başka şeylerdir.

Dilsel imlerin kişisel olarak burjuva çocukluğumun dünyasını çağrıştırdığı yerdeyim. İlk anlarda, yabancı ve yeni gibi söz ediyorlardı bana. Anılarım onlarla çakışmıyordu. İçerikleri kendileriydi sadece; ve tam anlamıyla pedagojik bir iletişim kuruyorlardı benimle. Nerede doğup hangi dünyada yaşadığımı onlar öğretiyordu bana. Özellikle de yaşamımı nasıl kurmam gerektiğini. Karmaşık, pedagojik bir söylemden durağan, karşı gelinmez bir kesinlikte söz ederek. Bugün denildiği gibi baskıcı ve otoriter değildi: o çadırın bana söyleyip öğrettiklerinde yinelemeler, kopyalar yoktu (ve bugün de yok!) Özünde, ne eğitici bir eylem, ne de bir diyaloğun kabuledilebilirliği olasıydı. İşte! çünkü tüm dünyanın bana çadırın öğrettiği dünya olduğunu sanmıştım. Tüm dünyanın ideali, hüzünlü, kuşku dolu, biraz basit; sözün kısası, küçük burjuva olduğu inancındaydım.

Az sonra, çocukluk ve gençliğim boyunca, 'diğer varlıkların' sözleri yaşantıma girmeye başladılar. Bu yeni varlıkların sözleri (özellikle ilk çocukluktan sonra) başlangıçtakilere zıttı. Yoksul evlerin avlularında rustik nesneler gördüm. Emekçilerin ve amelelerin kullandıkları ev eşyaları gördüm. Şehirli olmayan manzaralar da gördüm; yoksul, kırsal ve şehir dışıydılar, vd. vd. Fakat bu ne denli gerekliydi sevgili Generiello, kuşku içinde oluşan ilk söylemlerin ve birbirini izleyen karşıtlıkların açıklığında?

Onların baskıcı ve otoriter ruhu yıllarca yenilmez kaldılar. Benim küçük-burjuva dünyamdan başka kozmik anlamda mutlaka bir başka dünyanın hâtta dünyaların olduğu gerçeğini anladım. Ama bunu uzun süre değerli dünya nesnelerinin ve fiziksel gerçeğin bana öğrettikleri tek gerçek dünya olarak anlamıştım. Dışlanmış, endişeli ve gerçeklikten yoksun olanların arasında farklı olan benimkiydi.

Bir çocuğa nesnelerin, varlıkların ve fiziksel gerçeğin verdiği eğitim, onun toplumsal koşullarının maddesel olayları tarafından başka sözcüklerle o çocuğu şimdide ve gelecekte kendisi kılar ve onun vücudu ruhunun biçimini alır.

Bireyin vücudunun ayrımına toplumsal koşullar varır(en azından benim tarihsel gerçeğimde böyle bu). Çünkü o, oluştuğu dünyanın fiziksel yapısının eğitimiyle biçimlendirilmiştir.

Anne babaların, ustaların hattâ öğretmenlerin sözcükleri kristalleşerek çocuğun öğrendiği varlıklar ve nesnelerle çakışırlar. Arkadaşlarından aldığı eğitim, varlıkların ve eylemlerin dağıtıp bölüştürdüğü eğitime oldukça benzer. O denli de oldukça pragmatik, mutlak duyguda ve sözcüğün ilkliğindedir.

Televizyon öğretiminin büyük önemine hemen öncelik veriyoruz. Çünkü o da oluş ve davranış tarzlarının bir dizi «örneğini» sunmaktan başka bir şey yapmıyor. Duyurucular, sunucularda bu tarzın dibe çöken tortusunu anlatıyorlar (ne korkunç!). Televizyonun gerdibe çöken tortusunu anlatıyorlar (ne korkunç!) Televizyonun gerçek dilinin etkisi varlıkların gerçek dilinin etkisine benzer: mükemmel pragmatik yinelemeleri, ile yeniliği ve direnmeyi onaylamaz.

Bu öncelik tanıyış için beni affet; bu yüzdet kendimi haklı görüyorum çünkü bir kaç «ders» daha varlıkların dili üzerinde durmak zorundayız. Varlıkların sana bölüştürdüğü öğretimin gerçekten önemli olduğu görünüyor. Ben sadece güncel ve yaşanan deneyimlere varabilmek için kendi deneyimlerime göndermeler yaptım. Tıpkı seninki gibi oldukça yumuşak, biraz da yaşam sevgisinin yalınlığında, tarihin anımsadığı en dehşetli kuşak atlayışlarından birinin verilerine bakarak.

Lettere Luterane, 1976/Torino
10 Nisan 1975

İki çocuk, 1950